

NORGES HØYESTERETT

Den 26. oktober 2011 avsa Høyesterett dom i

HR-2011-01997-A, (sak nr. 2011/1262), straffesak, anke over dom,

A (advokat Arild Dyngeland)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Eirik Stolt-Nielsen)

STEMMEGIVNING:

- (1) Dommer **Tønder**: Saken gjelder spørsmål om det skal reageres med samfunnsstraff ved domfellelse for legemsfornærmelse og trusler mot en sykepleier som var i tjeneste på legevakten.
- (2) Statsadvokatene i Hordaland tok 10. november 2010 ut slik tiltale mot A:

”I Straffeloven § 128

for ved trusler å ha søkt å få en offentlig tjenestemann til urettmessig å foreta eller unnlate en tjenestehandling

Grunnlag:

Søndag 25. juli 2010 kl. 03.30 i X i Y, under behandling ved Y Kommunale Legevakt, uttalte han til sykepleier B ’jeg skal knuse trynet ditt hvis du ikke flytter deg’, idet sykepleieren skulle måle hans alkoholpromille.

II Straffeloven § 127 første ledd første straffalternativ

for ved vold å ha søkt å formå en offentlig tjenestemann til å foreta eller unnlate en tjenestehandling eller å hindre ham under en sådan

Grunnlag:

Søndag 25. juli 2010 kl. 03.30 i X i Y, under behandling ved Y Kommunale Legevakt, slo han sykepleier B i mellomgulvet med knyttet hånd, idet sykepleieren skulle måle hans alkoholpromille.

III Straffeloven § 227 første straffalternativ

for i ord eller handling å ha truet med en straffbar handling som kan medføre høyere straff enn 6 måneders fengsel, under slike omstendigheter at trusselen var skikket til å fremkalle alvorlig frykt

Grunnlag:

Søndag 25. juli 2010 kl. 03.30 i X i Y, uttalte han til B 'jeg skal knuse trynet ditt hvis du ikke flytter deg', hvilket var skikket til å fremkalle alvorlig frykt.

IV Straffeloven § 228 første ledd

for å ha øvet vold mot en annens person

Grunnlag:

Søndag 25. juli 2010 kl. 03.30 i X i Y, slo han B i mellomgulvet med knyttet hånd, slik at hun ble påført blått merke og fikk smerte.”

- (3) Bergen tingrett avsa 4. februar 2011 dom med slik domsslutning:
- ”1. A, født 23.10.1988, frifinnes for forholdet i tiltalebeslutningen post I.
2. A, født 23.10.1988, dømmes for overtredelse av straffeloven § 127 første ledd første straffalternativ, straffeloven § 227 første straffalternativ og straffeloven § 228 første ledd, alt sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd og § 64 første ledd, til fengsel i 24 – tjuefire – dager.”
- (4) Frifinnelsen etter tiltalens post I er begrunnet med at retten la til grunn at A hadde adgang til å nekte sykepleieren å ta den aktuelle blodprøven, og at hindringen derfor ikke var ”urettmessig”. Han ble imidlertid domfelt for å ha utøvd vold mot offentlig tjenestemann.
- (5) Om straffutmålingen uttalte tingretten:
- ”Den klare hovedregel er at det ved vold mot offentlig tjenestemann skal reageres med ubetinget fengselsstraff. Dette er slått fast i en rekke dommer, også for mindre grove overtredelser. Allmennpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt på slik voldsutøvelse mot helsepersonell som tiltalte nå dømmes for. Vold mot offentlig tjenestemann er det mest alvorlige forhold tiltalte dømmes for, men retten finner også trusselen, som ble fremsatt omtrent samtidig, som alvorlig.”
- (6) Ved straffutmålingen ble straffeloven § 64 første ledd gitt anvendelse, idet A ble bøtelagt ved forelegg vedtatt 25. november 2010, og de forhold som han ble dømt for i herværende sak, ble begått forut for dette tidspunktet.
- (7) A anket over lovanvendelsen knyttet til post II og post III og straffutmålingen. Ved Gulating lagmannsretts beslutning 19. mars 2011 ble anken knyttet til straffeloven § 127 henvist til ankeforhandling. For øvrig ble anken nektet fremmet.
- (8) Gulating lagmannsrett avsa 1. juli 2011 dom med slik domsslutning:

- ”1. Tingrettens dom oppheves i forhold til domfellelsen for overtredelse av straffeloven § 127 første ledd første straffalternativ.
2. For de øvrige forhold som er pådømt ved tingrettens dom, fastsettes straffen til fengsel i 24 – tjuefire – dager.”

(9) Domfellelsen for vold mot offentlig tjenestemann ble opphevd på grunn av uklare domsgrunner med hensyn til om det sykepleieren skulle utføre var en tjenestehandling.

(10) Med hensyn til straffutmålingen uttalte lagmannsretten blant annet:

”Handlingen skjedde 25.7.2010, én måned etter lovendringen som tok til orde for å skjerpe straffenivået for blant annet voldslovbrudd. Selv om ikke legemsfornærmelser ligger midt i kjerneområdet for straffskjerpelsene, finnes det ikke tvilsomt at også legemsfornærmelser som i nærværende sak omfattes.

...

På bakgrunn av allmennpreventive hensyn og lovendringer som har som siktemål å skjerpe straffenivået ved vold, finner ikke lagmannsretten grunn til å gjøre endring i den straff tingretten har utmålt.”

(11) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen.

(12) *Jeg er kommet til* at anken fører fram.

(13) Sakens faktum er i korthet følgende:

(14) Natt til søndag 25. juli 2010 ble A kjørt til legevakten etter at hans samboer fryktet at han hadde fått i seg narkotika i tillegg til at han i løpet av kvelden/natten hadde drukket øl og sprit. På legevakten ble det tatt blodprøve, og denne viste en alkoholkonsentrasjon på 2,35 promille. Han ble plassert på et rom for å hvile. Det var da meningen at det skulle tas ytterligere prøver, blant annet for å vurdere om rusen var stigende eller synkende. Lagmannsretten har for det videre hendelsesforløp vist til følgende beskrivelse i tingrettens dom:

”Omkring kl. 03.30 kom sykepleier B inn på rommet på legevakten der tiltalte og samboeren oppholdt seg. Tiltalte lå på en benk mens samboeren satt ved siden av. Sykepleieren skulle da ta en ny utåndingsprøve av tiltalte. Tiltalte syntes dette var ’ekkelig’, han var sur og ville hjem. I det sykepleieren skulle måle alkoholpromillen uttalte tiltalte til henne at ’jeg skal knuse trynet ditt hvis du ikke flytter deg’. Kort tid etter dette slo eller dyttet tiltalte hardt til henne i mellomgulvet med hendene. Som følge av dette ble sykepleieren påført et rødt merke i mellomgulvet og hun fikk smerter samme sted. Videre ble hun kvalm. Etter dette forlot sykepleieren tiltaltes rom, og utåndingsprøven ble ikke tatt.”

(15) Selve voldsutøvelsen har lagmannsretten presisert til å bestå i et dytt i sykepleierens mellomgulv, dog slik at det var et hardt dytt, som medførte merke på huden, smerte og kvalme.

(16) Domfelte har anført at lagmannsrettens straffutmåling er blitt for streng når den har utmålt samme straff som tingretten. Han har i den forbindelse vist til at domfellelsen for det forhold som tingretten anså som mest alvorlig – vold mot offentlig tjenestemann – ble opphevd av lagmannsretten.

- (17) Som jeg tidligere har redegjort for, har lagmannsretten lagt særlig vekt på straffskjerpelsene for voldslovbrudd gjennomført ved de endringer av straffeloven som fant sted ved lov 25. juni 2010 nr. 46. Når det gjelder straffeloven § 228 første ledd, ble den øvre strafferammen økt fra fengsel i seks måneder til fengsel i ett år. Det framgår imidlertid av proposisjonen at ”den tradisjon og praksis som er etablert om fastsettelse av reaksjonens art og omfang i hovedsak er tilfredsstillende, og bør videreføres med reservasjon for de legemsfornærmelser som ligger i grenseområdet mot legemsbeskadigelse”, jf. Prop. nr. 97 L (2009–2010) side 34. Når det gjelder økningen av den øvre strafferammen, framgår det samme sted at dette ble gjort for å sikre en tilstrekkelig vid strafferamme for det tilfellet at det i framtiden skulle bli behov for å justere normalstraffenivået for grove legemsfornærmelser.
- (18) På denne bakgrunn finner jeg – i motsetning til lagmannsretten – at lovendringen fra juni 2010 ikke gir grunnlag for en generell skjerpning av straffen for legemsfornærmelse sammenlignet med det som var straffenivået før lovendringen.
- (19) Etter lagmannsrettens beskrivelse besto handlingen av et dytt med hendene mot sykepleierens mellomgulv. Det er på det rene at en slik handling ligger over terskelen for straffbar voldsutøvelse. Men selv om dette var såpass hardt at det avsatte et rødt merke og var smertefullt, er vi klart ikke ”i grenseområdet mot legemsbeskadigelse”.
- (20) Påtalemyndigheten har imidlertid vist til proposisjonen side 29, der departementet gir uttrykk for at det skal skje en generell straffskjerpning av det som kan karakteriseres som grov vold. Om dette heter det:

”I Soria Moria-erklæringen (side 69) uttaler regjeringen at den som ledd i kriminalitetsbekjempelsen har som målsetning å skjerpe straffnivået for bestemte typer lovbrudd. Grov vold er en av disse. Dette er også uttalt i forslaget til første del av spesiell del i straffeloven 2005, jf. Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) side 24.

Grov vold er et vidtfavnende begrep. Svært mange, og til dels ulike, forøvelsesmåter og skadefølger omfattes av det som i dagligtale omtales som grov vold. Spørsmålet om skjerpet straff for grov vold er særlig aktuelt for den uprovoserte volden som er utøvd i det offentlige rom. Den typiske gatevolden som utspilles i tilknytning til opphold på utesteder eller i taxikøer, og hvor det ikke eller i svært begrenset grad foreligger et hendelsesforløp som forklarer råskapen, befinner seg i kjerneområdet for den voldsutøvelse det ønskes skjerpet straff for.”

- (21) Jeg finner det skjerpende at volden er utøvd inne på legevakten, og at den er rettet mot en sykepleier som var på vakt. Dette alene kan imidlertid ikke være avgjørende for at volden kan karakteriseres som grov. Med den beskrivelse som lagmannsretten har gitt av voldsutøvelsen, finner jeg det klart at vi befinner oss utenfor de tilfellene det siktes til i sitatet.
- (22) Når det gjelder trusselen, går denne ut på at domfelte skulle tilføre fornærmede en alvorlig legemsbeskadigelse. Dette er i seg selv en trussel som er egnet til å skremme, særlig sett på bakgrunn av at den ble fulgt opp av en voldshandling, riktignok av mildere art. At den var rettet mot en sykepleier på vakt, er også skjerpende, noe som kommer til uttrykk i den ennå ikke ikrafttrådte bestemmelsen i straffeloven 2005 § 265.

- (23) På den annen side var trusselen framsatt impulsivt i affekt. Dette gjorde det mindre sannsynlig at ordene ville bli fulgt av handling, sammenlignet med en situasjon der trusselen er et resultat av en reflektert overveielse.
- (24) Lovendringen fra juni 2010 gjaldt ikke straffeloven § 227. Heller ikke bestemmelsene om trusler i straffeloven 2005 gir signal om en generell endring av straffenivået for trusler, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 145.
- (25) Spørsmålet er om det skal reageres med en kortvarig ubetinget fengselsstraff, slik lagmannsretten har gjort, eller om straff i form av samfunnsstraff vil være en tilstrekkelig reaksjon.
- (26) De straffbare forhold som domfelte er funnet skyldig i, vil isolert sett ikke kreve at straffen settes til ubetinget fengsel. Aktor har anført at domfelte tidligere har utvist kriminalitet av samme art som i dette tilfellet, noe som taler mot bruk av samfunnsstraff. Det er vist til at han i november 2004 vedtok et forelegg på 4 000 kroner for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd, og at han i november 2010, som i tid ligger etter de forgåelsene han er dømt for i denne saken, vedtok et forelegg på 8 000 kroner for å ha unnlatt å rette seg etter pålegg fra politiet om å fjerne seg fra Sandefjord sentrum, jf. politiloven § 30 nr. 1, jf. § 5.
- (27) Jeg kan ikke se at dette forhindrer bruk av samfunnsstraff. I denne forbindelse er det av betydning at det klart alvorligste forholdet – overtredelsen av straffeloven § 228 første ledd – ble begått da A var 16 år gammel. Jeg viser til at bestemmelsen i straffeloven § 61 om forhøyelse av strafferammen ved gjentakelse, ikke gjelder for domfelte som var under 18 år på gjerningstidspunktet. Av denne grunn må han ved straffutmålingen betraktes som tilnærmet ustraffet på gjerningstidspunktet.
- (28) Jeg tilføyer at selv om A har erkjent det meste av det han er domfelt for, kommer likevel straffeloven § 59 andre ledd ikke direkte til anvendelse, slik lagmannsretten har lagt til grunn. For at dette skal bli resultatet, må tilståelsen tilfredsstillende vilkårene for avsigelse av tilståelsesdom, jf. straffeprosessloven § 248. As erkjennelse bygger på det han er blitt fortalt av samboeren. Han gir selv uttrykk for at han ikke husker noe av hendelsen. Det kan da ikke gis tilståelsesdom, og da vil heller ikke straffeloven § 59 andre ledd komme direkte til anvendelse. Hans erkjennelse av å ha begått handlingen har likevel betydning i formildende retning.
- (29) Selv om allmennpreventive hensyn tilsier en streng reaksjon når handlingsstedet og omstendighetene for øvrig tas i betraktning – vold og trusler mot sykepleier under tjeneste på legevakten – er jeg kommet til at det i denne saken bør være tilstrekkelig å reagere med samfunnsstraff. Samfunnsstraffen bør settes til 45 timer med en gjennomføringstid på 120 dager og den subsidiære fengselsstraffen til 24 dager.

(30) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 2, gjøres den endring at straffen settes til samfunnsstraff i 45 – førtifem – timer med en gjennomføringstid på 120 – etthundreogtjue – dager. Den subsidiære fengselsstraffen settes til 24 – tjuefire – dager.

(31) Dommer **Indreberg:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(32) Dommer **Endresen:** Likeså.

(33) Dommer **Stabel:** Likeså.

(34) Dommer **Matningsdal:** Likeså.

(35) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 2, gjøres den endring at straffen settes til samfunnsstraff i 45 – førtifem – timer med en gjennomføringstid på 120 – etthundreogtjue – dager. Den subsidiære fengselsstraffen settes til 24 – tjuefire – dager.

Riktig utskrift bekrefte: